

Słowo wstępne

W kolejnym tomie serii wydawniczej „Folia historica” prezentujemy zbiór 11 artykułów, które są rezultatem studiów młodych badaczy z Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Warszawskiego oraz Uniwersytetu Wrocławskiego. Prezentują oni wyniki swoich ostatnich dociekań naukowych. Autorzy opracowań to uczestnicy studiów doktoranckich lub studenci studiów magisterskich. W swoich artykułach podejmują oni problemy z szeroko pojętej historii społecznej, politycznej, woj-skowej czy dziejów dyplomacji.

Warte odnotowania wydaje się również to, że siedem spośród prezentowanych tu tekstów poświęconych zostało historii Polski, a cztery pozostałe to prace z zakresu dziejów powszechnych. Autorzy poszczególnych opracowań poruszają się w przestrzeni czasowej od XVI do niemalże końca XX w. Z reguły podejmują oni zagadnienia nieznanne, dotychczas słabo zbadane i niemające z reguły odzwierciedlenia w historiografii polskiej. Wszystkie prezentowane tu artykuły zostały oparte na pokażnej bazie źródłowej i bogatej literaturze przedmiotu. Można więc śmiało wyrazić nadzieję, że przynajmniej część tych studiów stanowi zapowiedź przygotowania w przyszłości szerszych opracowań monograficznych.

Całość prezentowanego tomu ma układ chronologiczny. Najodleglejszych czasowo problemów dotyczy artykuł ŁUKASZA ĆWIKŁY, który zaprezentował treść inskrypcji upamiętniającej Waleriana Olszowskiego, budowniczego silnej pozycji majątkowej i gospodarczej swego rodu. Dokładna analiza materiału epigraficznego – inskrypcji upamiętniającej bohatera tego opracowania – w połączeniu z badaniami genealogiczno-heraldycznymi świadczy tak o sprawności warsztatowej, jak i o wiedzy Autora.

W swym artykule MACIEJ DĘBSKI przybliżył wzajemne relacje królowej Marii Kazimierzy Sobieskiej z jej najstarszym synem, królewiczem Jakubem, zwracając uwagę zwłaszcza na genezę ich „konfliktu”. Młody badacz polemizuje z ustalonymi, wydawałoby się, tezami istniejącymi w polskiej historiografii i kreśli interesujący pogląd na temat wzajemnych stosunków panujących między tymi postaciami.

Opracowanie ADRIANA GENDERY wpisuje się w obchody 550. rocznicy wystąpienia Marcina Lutra i zapoczątkowania reformacji. Autor w szczegółowy sposób omówił konflikt między katolikami i ewangelikami w Osiecznej w Wielkopolsce na przestrzeni ponad wieku (1656–1769). Jest to bardzo dobrze napisany

i interesujący pod każdym względem tekst o charakterze naukowym, w którym wskazano również na problemy wciąż oczekujące na zbadanie.

Artykuł GRZEGORZA SZYMBORSKIEGO jest natomiast próbą analizy kwestii obronności i stanu wojska w Rzeczypospolitej w okresie ostatniego bezkrólestwa w 1764 r. Autor omówił także działania wojska państwowego oraz milicji magnackich toczących walki z Rosjanami. Opracowanie oparto na solidnej bazie źródłowej, zasobach rękopiśmiennych i starodrukach, wykorzystano ponadto najistotniejsze pozycje z literatury przedmiotu.

ARKADIUSZ SIEROŃ przygotował z kolei artykuł na temat wolności gospodarczej, prywatnej przedsiębiorczości, znaczenia imigrantów jako przyczyn rozwoju gospodarczego Łodzi w XIX w. Jest to bez wątpienia opracowanie ze wszech miar godne polecenia i uważnego przestudiowania.

W swym opracowaniu TOMASZ OLEJNIK przedstawił skrócony życiorys Juliana Dunajewskiego – wybitnego profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego, skupiając się na jego działalności politycznej i jego dokonaniach zwłaszcza jako ministra skarbu Monarchii Habsburgów. Autor dokonał także próby analizy myśli politycznej bohatera swojego tekstu. Artykuł przynosi kilka interesujących ustaleń i z tego względu wydaje się wart uważnej lektury.

ANETA STAWISZYŃSKA podjęła się natomiast zaprezentowania problemów aprowizacyjnych w Łodzi w czasie I wojny światowej, skupiając się na jednym z artykułów higienicznych – mydle. Autorka zwróciła uwagę zarówno na jego rosnące ceny w czasie Wielkiej Wojny, działalność organizacji społecznych próbujących zaradzić niedoborowi tego produktu, jak i pojawiające się porady w tej materii w lokalnych gazetach. Jest to bardzo dobrze napisany i interesujący pod każdym względem tekst o charakterze naukowym, w którym podjęto rozważania z zakresu szeroko rozumianej historii społecznej.

Kolejne opracowania dotyczą historii powszechnej. Pierwszy z nich, autorstwa ANTONINY PAWŁOWSKIEJ, poświęcony został ewolucji taktyki wojennej Irlandczyków i Brytyjczyków w czasie wojny o niepodległość Irlandii w latach 1919–1921. Autorka chronologicznie zaprezentowała działania obydwu stron konfliktu. Tekst został oparty na dokładnej analizie relacji świadków tych wydarzeń, dzięki czemu w istotny sposób wzbogaca naszą wiedzę na temat konfliktu brytyjsko-irlandzkiego.

Następny tekst stanowi niejako kontynuację tematyki brytyjskiej. ADAM MORDZAK podjął zagadnienie nawiązania relacji brytyjsko-rosyjskich w 1929 r. Autor przeanalizował wiele aspektów tego zagadnienia: zarówno spraw wewnętrznych Wielkiej Brytanii (kwestie handlowe), jak i międzynarodowych (pośrednictwo Norwegii, rola Międzynarodówki i jej propaganda). Sposób realizacji wytyczonego celu badawczego bardzo dobrze świadczy zarówno o warsztacie, jak i o kompetencjach Autora.

Problemy Wielkiej Brytanii podjęła także Autorka kolejnego opracowania – ANNA SZCZEPAŃSKA. W swoim tekście zaprezentowała relacje rodezyjsko-brytyjskie w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX w. Młoda badaczka przeanalizowała kolejne kroki Rodezji do zdobycia niepodległości, także w kontekście międzynarodowym. Opracowanie to uznać można za istotny, kolejny już tej Autorki przyczynek do badań nad dziejami najnowszymi jednego z krajów afrykańskich.

Ostatni z prezentowanych tekstów, autorstwa TOMASZA FIJAŁKOWSKIEGO, dotyczy codzienności żołnierzy Armii Radzieckiej w trakcie dziesięcioletniej wojny w Afganistanie. Autor poruszył szereg zagadnień: braki aprowizacyjne, złe warunki życia żołnierzy radzieckich, ich niskie morale. Wykorzystał także wiele źródeł, w tym wspomnienia radzieckich żołnierzy, dzięki czemu otrzymaliśmy dobrze udokumentowany, ciekawy tekst na temat historii wojskowej postrzeganej przez pryzmat nie wielkich bitew, lecz dnia codziennego.

Jako pierwszy, uważny, ale i krytyczny zarazem czytelnik prezentowanych tu artykułów pozwalam sobie wyrazić przekonanie, że wszyscy zainteresowani przeszłością znajdą tu dla siebie oryginalne, wartościowe i ciekawe materiały. W większości artykułów poruszane są kwestie nowe, słabo jeszcze przebadane lub też całkowicie pomijane w literaturze przedmiotu. Niech więc ta skrótowa z konieczności prezentacja wielowątkowej i różnorodnej zawartości tomu stanie się skuteczną zachętą do przestudiowania go w całości.

ZBIGNIEW ANUSIK